

Tvorba diakritiky

Základní problematika správné tvorby diakritických znamének

Co je diakritické znaménko a jeho účel?

Diakritické znaménko (akcent) je znak umístěný nad, pod, přes nebo vedle písmového znaku, v češtině i slovenštině se vyskytují nad a vedle jeho znaku. Používají se k vyjádření měklosti, délky nebo přízvuku/důraznosti. V českém jazyce nám diakritika pomáhá, krom jiného, rozeznávat významy slov, které by byly bez diakritiky naprosto identické. S její přítomností se může absolutně měnit význam.

Stavba diakritických znamének je již dobře zakořeněná a je dobré se držet základní struktury. Diakritika by měla odpovídat stylu písma, zařazení písma i jeho demografickému zařazení. Akcent by měl tvořit s celým fontem konzistentní celek a nerušil tak aby text zůstal srozumitelný.

Jak se diakritika tvoří?

Diakritika utváří znak tak by s ním měla být i vizuálně spojena, nikoli fyzicky (v češtině). Měla by odpovídat stylu váhy znaku a stínování, ke kterému je přidružena. Také velikost akcentu hraje svou roli.

Rozdíl nalezneme u akcentů mínusek, které jsou, co se do její výšky týče, vyšší než u verzálek, ale jsou užší. Je to dáno úsporou místa nad verzálkami, jinak by se nám diakritika nemusela vejít do kuželky při zpětném porovnání z digitální písma. Taktéž by vznikl obrovský prostor nad mínuskami. U škálování písma platí, čím menší písmo, tím čitelnější by akcent měl být, aby nezanikal a ani nevyčníval příliš a nerušil tak celkovou sazbu a čitelnost.

Samostatné centrování diakritiky

Další částí je centrování, které není vůbec jednoduché a jeho kritéria záleží na znaku, ke kterému se přidružuje. V některých případech může být akcent umístěn v matematickém, nebo optickém středu. Ale jsou i případy, které to vylučují a je potřeba jemné manipulace, která nebude mít za důsledek „utíkáni“ akcentu do strany. Vertikální pozicování může být na jednu linii, nebo na střed všech znaků. Opět platí to, aby byl akcent v takové vzdálenosti, aby od znaku neutíkal a ani nebyl příliš blízko, to by mohl způsobit slívání v menších velikostech.

Problematika tvorby diakritiky

Nejzásadnějším problémem při tvorbě diakritiky je podle mého názoru u zahraničních tvůrců, jejichž rodný jazyk neobsahuje diakritická znaménka a nejsou na ně zvyklí.

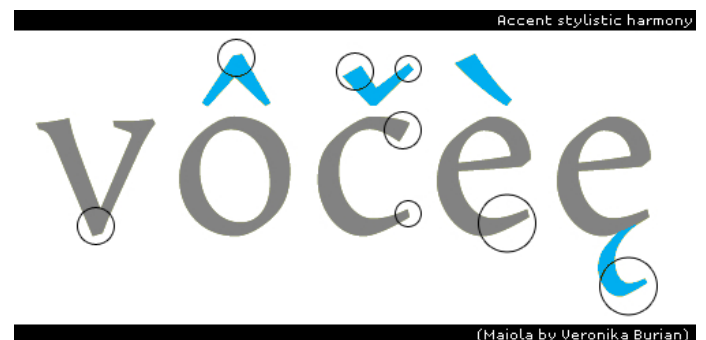
V diakritice by se měla vyskytovat stejná stavba, jako samotnému písmu - využití průběhu kontrastů a zakončení. Při menších velikostech písma se musí počítat i s čitelností akcentu a ten by neměl být stejně kontrastní, jako u 2x většího písma. Je dobré se vyvarovat identické tvloušče akcentu a znaku, lepší je udělat jej o něho slabší.

V diakritice by se měla vyskytovat stejná stavba, jako samotnému písmu - využití průběhu kontrastů a zakončení. Při menších velikostech písma se musí počítat i s čitelností akcentu a ten by neměl být stejně kontrastní, jako u 2x většího písma. Je dobré se vyvarovat identické tvloušče akcentu a znaku, lepší je udělat jej o něho slabší, ale dát si pozor na tenké tahy.

Rozbor tvorby české a slovenské diakritiky

Čárku (dlžeň), například nad a/á, je dobré umisťovat ve sklonu kdy stav není vodorovný ani horizontální (55°), s lehký posunem vpravo, ale zároveň by neměl vizuálně opouštět znak, se kterým má být spjatý. Pokud se váha čárky liší, tak by její spodní část měla být tenčí.

Háček (mäkčeň) se může stínovat, proto je dobré dbát na kresbu písma, ke kterému je tvořen. V tom případě by spodní část měla být nejširší a do stran se zužovat. Poznat můžeme dva styly háčků a to celé a poloviční. Celé háčky najdeme u e, s, c, r a poloviční u d, t, l. Zkrácený/poloviční háček vznikl hlavně proto, že šetří místo. Stejným způsobem se vytváří slovenská vokála, což je háček otočený o 180°.

Klička je významově stejný jako háček, s tím rozdílem, že se používá u písmen s horní datažnicí, např. ď,ť a to z důvodu úspory místa. Ve slovenštině se nazývá mäkčeň. Je velice podobný apostrofu, ale měl by být spíše součástí znaku, i jemnější a užší.

Přehláska (diaeresis) jsou v podstatě dvě tečky nad znakem, jsou stejné jako nad znakem „i“ a umisťují se do stejné výšky. Kroužek může být pro české užití dokonale kulatý i s šikmým stínováním, opět záleží na stylu fontu. Stínování se v některých zemích nemusí historicky vůbec vyskytovat.

Tvorba akcentů je rozdílná i pro kapitálky, kde je nedostatek místa a tak se akcent formuje jinak, snížením výšky akcentu a jeho rozšíření.

Správný kerning s diakritikou

Záleží na stylu každého samotného typografa, ale bylo by dobré, aby diakritika nekolidovala pro jinýmé znaky a sama neovlivňovala rozmezí mezi dvěma rozdílnými znaky příliš může nastat u spojení verzálky a mínusky s diakritikou.